

КОРУПЦІЯ ПОЛІТИЧНА – різновид суспільно-політичних інституційних кримінальних практик, що відтворюються у поведінці політичних акторів (їх представників) та полягають у використанні ними у злочинний спосіб своїх офіційних (службових) повноважень, або злочинного ненасильницького впливу на носіїв таких повноважень, з метою отримання, утримання, зміни політичної влади.

Політична корупція є дуже різномірною за формами, сферами проявів, методами (схемами) корупційних правопорушень. В залежності від конкретної комбінації зазначених елементів відтворення політичної корупції виділяють такі її типи.

За характером діяння та змістом послуги, що надається як результат політичного корупційного діяння:

– тіньовий лобізм, що становить систему неформальних заходів впливу на носіїв владних повноважень з метою їх схиляння до прийняття політичних рішень;

– логролінг (у буквальному значенні – «торгівля голосами») – корупційна технологія формування більшості голосів при прийнятті рішень колегіальним органом публічної влади. Одним з різновидів логролінгу є організація голосування за інших осіб. Зокрема, це проявляється у наданні згоди депутатом, в порушення вимог ст. 85 Конституції України, голосування за себе іншим представникам депутатського корпусу;

– фракційний транзитивізм – зумовлена корупційними діями «міграція» депутатів між різними фракціями та депутатськими групами задля забезпечення відповідності їх складу вимогам закону та/або реалізації відповідної політики;

– блокування прийняття політичних рішень за відсутності ознак логролінгу. Це такі форми впливу на прийняття (неприйняття) політичного рішення, як блокування парламентської трибуни, процедурні зловживання спікером (зокрема, щодо відмови включати відповідні питання до порядку

денного сесії Верховної Ради України, підписувати прийняті нормативно-правові акти, викривлення їх змісту після прийняття тощо), працівниками управлінь, профільних комітетів Верховної Ради України (щодо надання негативних висновків на законопроекти), представниками Адміністрації Президента України та вчинення інших подібних дій;

– електоральна корупція: а) підкуп виборців; б) підкуп членів виборчої комісії з метою фальсифікації виборчих документів; в) корупційна угода щодо отримання відповідного (так званого «прохідного») місця у виборчому списку партії (блоку).

За сферою політичних відносин, в яких відтворюються корупційні практики:

– у сфері комплектування органів державної влади та місцевого самоврядування;

– у сфері забезпечення бажаного балансу розстановки політичних сил в колективних органах публічної влади (наприклад, отримання депутатом неправомірної вигоди за перехід до певної фракції чи депутатської групи);

– у сфері прийняття політичних рішень колективними органами публічної влади, визначення чи реалізації ними певної політики в цілому (наприклад, корупційні дії, спрямовані на відмову певної частини депутатського корпусу від підтримання визначеного зовнішньополітичного курсу).

За характером відносин між суб'єктами корупційних діянь:

– корупційні діяння у локальній політичній підсистемі типу «патрон – клієнт». Це – відносини клієнтизму – соціальне явище, що характеризується формуванням відносин домінування, панування і підпорядкування, залежності і незалежності. У цих відносинах одна зі сторін, патрон, – є покровитель, а друга, клієнт, – протеже. Статус сторін цих відносин – ситуативний і мінливий: патрони і клієнти взаємозалежні, і в деяких випадках, наприклад, клієнти мають можливість змусити патрона діяти в їхніх інтересах, ущемляючи власні. За

таких відносин корупційні діяння вчиняються, як правило, без прямої матеріальної вигоди клієнта, ґрунтуються на необхідності виконати певні зобов'язання (моральні, корпоративні, кар'єрні тощо) перед патроном. Останній може безпосередньо й не входити до числа активних суб'єктів політичних взаємодій;

– корупційні діяння на паритетній основі у взаєминах між його суб'єктами. Це – взаємовигідні поступки у прийнятті політичних рішень, продиктовані особистими та/або корпоративними політичними цілями. Вигода в цьому разі, як правило, не носить безпосереднього майнового характеру, а проявляється в отриманні переваг суто політичного характеру з подальшими можливостями їх реалізації у площині економічних відносин;

– корупційні діяння між представником влади та приватною особою, за яких суб'єкт владних повноважень отримує матеріальну вигоду, а особа, яка її надає і не володіє такими повноваженнями – вигоди політичного характеру з віддаленими перспективами, їх «конвертації» у економічні (фінансові) можливості, не обумовлені умовами конкурентного ринкового середовища. Наприклад: підкуп групи депутатів за голосування щодо призначення на посаду міністра конкретної особи з подальшим отриманням по лінії діяльності відповідного міністерства фактичних (чи юридично оформлених) можливостей й переваг у сфері господарської діяльності, яких не мають конкуренти.

Літ.: 1. *Бусол О. Ю.* Протидія корупційній злочинності в Україні у сучасний період : монографія / О. Ю. Бусол. – К. : Ін Юре, 2014. – 564 с. 2. *Кохан Г. В.* Явище політичної корупції : теоретико-методологічний аналіз : монографія / Г. В. Кохан. – К. : НІСД, 2013. – 232 с. 3. *Орлов Ю. В.* Політико-кримінологічна теорія протидії злочинності : монографія / Ю. В. Орлов. – Харків : Діса Плюс, 2016. – 656 с

Орлов Ю. В.